

Блок 3. Україна в умовах незалежності

Урок 33. Конституційний процес. Прийняття Конституції України. Розвиток політичної системи та громадянського суспільства

Історія України • ПМ • I курс • 1 година

Головна думка

Конституція 1996 р. закріпила Україну як суверенну, незалежну, демократичну, соціальну і правову державу. Вона визначила права людини, систему влади і правила політичного життя.

На уроці потрібно зрозуміти	Після уроку студент/студентка зможе
потреба в новій Конституції; боротьба навколо повноважень влади; Конституційна ніч; права і свободи громадян.	пояснювати ключові поняття; називати основні дати; аналізувати причини й наслідки; робити короткий історичний висновок.

Дата	Що запам'ятати
1990	Декларація про державний суверенітет.
1991	незалежність України.
1995	Конституційний договір.

Матеріал подано як готовий конспект-презентацію: його можна показувати на екрані або роздати студентам для самостійного опрацювання.

1. Карта уроку: логіка вивчення теми

Крок	Питання уроку	Що потрібно запам'ятати
1	Потреба в новій конституції	причини → перебіг → наслідки → значення
2	Боротьба навколо повноважень влади	причини → перебіг → наслідки → значення
3	Конституційна ніч	причини → перебіг → наслідки → значення
4	Права і свободи громадян	причини → перебіг → наслідки → значення
5	Політична система і громадянське суспільство	причини → перебіг → наслідки → значення

Проблемне питання

Яке значення мала тема «Конституційний процес. Прийняття Конституції України. Розвиток політичної системи та громадянського суспільства» для розвитку українського суспільства, державності або національної ідеї?

Поняття	Навіщо потрібно на уроці
Конституція	допомагає точно пояснити явище: основний закон держави.
Правова держава	допомагає точно пояснити явище: держава, у якій влада обмежена законом і поважає права людини.
Громадянське суспільство	допомагає точно пояснити явище: самоорганізація громадян поза прямим контролем держави.

2. Історичний контекст

Тема уроку розкриває один із ключових етапів історії України: конституційний процес. прийняття конституції України. розвиток політичної системи та громадянського суспільства.

Щоб зрозуміти цей матеріал, важливо бачити зв'язок між політичними рішеннями, соціальними змінами, культурою та повсякденним життям людей.

Матеріал подано як конспект-презентацію: визначення, дати, таблиці й схеми можна використовувати для пояснення і самостійного опрацювання.

Історичний фактор	Що він змінює	На що звернути увагу
Потреба в новій конституції	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Боротьба навколо повноважень влади	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Конституційна ніч	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Права і свободи громадян	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися

Алгоритм аналізу

1) Назвіть явище. 2) Вкажіть час і місце. 3) Поясніть причини. 4) Назвіть учасників. 5) Сформулюйте наслідки для українського суспільства.

3. Основний зміст теми

Пункт	Пояснення
Потреба в Конституції	Незалежній державі потрібні були правила влади, права громадян і правові основи.
Конфлікт повноважень	Президент, парламент і уряд боролися за баланс влади.
Конституційна ніч	Тривале засідання завершилося ухваленням Основного Закону.
Права людини	Конституція закріпила широкий перелік прав і свобод.
Громадянське суспільство	Партії, ЗМІ, організації і громадяни поступово вчилися контролювати владу.

Проміжний висновок

Історичні події не існують окремо: економіка, влада, культура, війни, соціальні групи й міжнародна ситуація взаємно впливають одна на одну.

Типова помилка

Не зводьте відповідь до переліку дат. Історія вимагає пояснення: чому подія стала можливою, які сили діяли, кого вона посилила або послабила.

4. Причини, перебіг і наслідки

Причина / умова	Як проявлялася	Наслідок
Потреба в новій конституції	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Боротьба навколо повноважень влади	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Конституційна ніч	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Права і свободи громадян	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Політична система і громадянське суспільство	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність

Запам'ятай формулу відповіді

Повна відповідь з історії має містити не тільки “що сталося”, а й “чому сталося”, “хто брав участь”, “чим завершилося” і “чому це важливо”.

Причини	Подія	Наслідки
передумови, суперечності, інтереси груп	конкретні рішення, війни, реформи або організації	зміни у владі, правах, культурі, території, суспільстві

5. Діячі, організації та суспільні сили

Хто / що	Роль у темі
Верховна Рада	ухвалила Конституцію.
Леонід Кучма	Президент під час конституційного процесу.

Хто / що	Роль у темі
Народні депутати	узгоджували модель влади.
Конституційна комісія	готувала проекти Основного Закону.
Громадяни	носії прав, закріплених Конституцією.

Методична підказка

Коли називаєте історичну особу або організацію, одразу пояснюйте її дію: створив, очолив, підтримав, заборонив, реформував, проголосив, придушив.

Питання до діяча/організації	Відповідь має містити
Яку мету мав?	політичну, соціальну, культурну або військову мету
Якими методами діяв?	реформи, війна, дипломатія, пропаганда, самоорганізація
Який наслідок?	що змінилося після його/її діяльності

6. Основні поняття

Поняття	Коротке визначення
Конституція	основний закон держави.
Правова держава	державу, у якій влада обмежена законом і поважає права людини.
Громадянське суспільство	самоорганізація громадян поза прямим контролем держави.
Поділ влади	розмежування законодавчої, виконавчої і судової влади.

Поняття	Як використати у відповіді
Конституція	Скажіть: «Конституція - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Правова держава	Скажіть: «Правова держава - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Громадянське суспільство	Скажіть: «Громадянське суспільство - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Поділ влади	Скажіть: «Поділ влади - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Як відповідати

Визначення потрібно не зазубрювати механічно, а пояснювати своїми словами і наводити історичний приклад із теми.

7. Основні дати

Дата / період	Подія / значення
1990	Декларація про державний суверенітет.
1991	незалежність України.
1995	Конституційний договір.
28 червня 1996	прийняття Конституції України.
2004	конституційна реформа під час Помаранчевої революції.

Хронологічна стрічка

1990 → 1991 → 1995 → 28 червня 1996 → 2004

Як вчити дати

Дати варто групувати за логікою: передумови → ключова подія → наслідки. Тоді вони не перетворюються на випадковий список.

8. Схема для розуміння

Що відбувається	Механізм	Результат
Потреба в Конституції	ключові дії та суперечності	історичний результат
Конфлікт повноважень	ключові дії та суперечності	історичний результат
Конституційна ніч	ключові дії та суперечності	історичний результат

Схему можна використати як план усної відповіді або як основу для короткого письмового конспекту.

Завдання	Як виконати
Перетворіть схему на текст	кожен рядок схеми запишіть як окреме речення з причинно-наслідковим зв'язком.
Додайте факт	до кожного рядка підберіть дату, особу або приклад із теми.

9. Підсумок уроку

Теза	Пояснення
1. Конституція 1996 р.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
2. Тему потрібно розуміти через зв'язок причин, дій учасників і наслідків.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
3. Для повної відповіді використовуйте поняття, дату, приклад і власний висновок.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.

Відповідь на проблемне питання

Тема «Конституційний процес. Прийняття Конституції України. Розвиток політичної системи та громадянського суспільства» показує, що українська історія розвивалася через поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх викликів. Її значення потрібно оцінювати за впливом на права людей, культуру, державність і національну ідентичність.

Для усної відповіді

Починайте з короткої тези, далі наведіть 2-3 факти, одну дату і завершіть власним історичним висновком.

10. Перевір себе

Рівень	Завдання
Базовий	Дайте визначення 3-4 основних понять уроку. Назвіть 3 ключові дати.
Середній	Складіть хронологічний ланцюжок подій і поясніть, чому вони пов'язані.

Рівень	Завдання
Достатній	Порівняйте дві сили, організації або явища з теми за критеріями: мета, методи, наслідки.
Високий	Дайте аргументовану відповідь на проблемне питання уроку. Використайте щонайменше два факти і одну дату.

Міні-тест	Варіанти відповіді
1. Найважливіше в темі - це...	А лише дата; Б причина, перебіг і наслідки; В тільки прізвища; Г випадковий факт.
2. Повна історична відповідь має містити...	А поняття, дату, приклад і висновок; Б тільки емоцію; В лише цитату; Г тільки переказ назви.
3. Історичне значення події - це...	А її вплив на подальший розвиток; Б місце на сторінці; В складність назви; Г кількість учасників.

Відповіді

1 - Б; 2 - А; 3 - А.